

Sadaka / hekaýa

Category: Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 25 января, 2025

Sadaka / hekaýa SADAKA

SADAKA
kitapcy.ru

...Soňra ýagşyzadadan sorapdyrlar:

– Dünýäde iň gaty zat näme?

Ýagşyzada uzak oýlanman:

– Daş gaty – diýip, sowal berenlere jogap gaýtarypdyr.

Ýene ondan soradylar:

– Daşdan gaty zat hem barmy?

– Daşdan demir has gatydyr – diýip, jogap beripdirler.

Ýagşyzadanyň nurana ýüzüne garap, ýene soradylar:

– Demriň mäkämligini gowşadyp biljek näme zat?

– Demriň berkligini gowşadyp biljek zat, diňe ot-diýip, ýagşyzada peşeneli ýüzüne gelşik berip duran sakgalyny sypapdyr.

Ot hakda aýdanda oduň şuglasy düşen ýaly ýagşyzadanyň ýüzi ýagtylyp gitdi. Onsaň olar özleriniň bilyän zadyny hem ýagşyzadadan soradylar:

– Otdan güýcli, kuwwatly zat barmy?

Ýagşyzada göwünli-göwünsiz jogap gaýtarmady:

– Suw! Suw otdan güýclidir. Suw köp bolanda her niçik güýcli ýangynam söndürip biler.

Söhetdeşleriň has bilimdary:

– Suwdan güýcli närse barmy?-diýip sowal berdi.

Ýagşyzada myssa ýylgygryp:

– Tupanly ýeller silleriň öňünü baglap, gaýa ýaly tolkunlary hem yzyna serpikdirip bilyar. Tupan-gaýlaryň öňüne geçjek zat

yók diýip jogap berdi.

Soňam ýagşyzada:

– *Indi size daş-demirden, otdan-suwdan tupan-gaylardan güýcli zadyň nämedigini aýdyp bereýinmi? – diýip söhbetdeşlerine ýüzlendi. – Halal gazanjyňdan bölünip berilen halysalla sadaka ähli zatdan güýçlidir. Sadaka Hakyň dergahynda ähli belalary ýeňip durjak zatdyr. Emma Hak Tagalanyň nazarynda dogry sözden uly sadaka ýokdur.*

Meret dürrek meslekdeşleri bilen hepdede bir gezek meýlis edýär. Obada «maşennikler» diýip at alan bu ýigitlerden adamlar gaça duranyny kem görenoklar. Şolar bilen kän bir gürleşip, oturşyp-turuşmagy hiç kim isläp duranok. Ony beýlekiler duýmasada Meret dürrek gowy duýýar. Sary gulçaryň toýunda bolup geçen zatlary hakydasyna getirip, kejebesi daralan Meret dürrek:

– Özümüz bir dört sanjak ýumruk ýaly ýetim, bir-birimizi goldamasak ýaman biziňki «hana» diýip şepelerine ýüzlendi.

Geldi garsak burnuny çekip:

– Han'a diýeni han-ha diýen ýalymy-diýip, kikir-kikir gülýär.

Özüni salykatly alyp barýan Rüstem täjik:

– Howwa, ýagdaý şony talap edýär- diýip, uludan dem alýar.

Bularyň içinde iň şadyýany Şatlyk garry «Haw-wa», diýip, gözünü güldürip, nas kädisini tyrkyldadyp dışine degirdi:

– «Muhammet ymmaty malsyz bolmasyn» diýmeýämi. Kisäň ýeňledigi dogan-gardaşam seni kän bir «priznawat» etmeýä how-w...

– Baý, şatyr senem bir zat aýdyp galýaň-aý -diýip, Geldi garsak oňa göwniýetmezçilik bilen gep atyp gatdy.

Meret dürrek olaryň özara gürrüňine üns bermän:

– Rüstem, agşam aýdan ýeriňden un alyp bolar-a?-diýip sorady.-

Soňra çarwa iline ýola düşýäňiz. Geldi garsak:

– Un alyp guma gitmelimi?- diýdi. – Meň maşynym-a çydamaz.

Meret dürrek:

– Saňa täze balon-pokryşka gerekdigini bilyän-diýip, hemşerine seretdi. – Emma şol uny guma geçirmesek balon ýok.

Geldi garsak ýoknasyz ýylgyryp:

– Onda men maşynyma şeý diýip aýdaýarynda-diýdi.

Meret dürrek agzyny gyşardyp:

– Nämé diýip aýtsaň aýdaý-diýdi. Geldi garsak onuň gülmän-

yşman gepleýişinden çen tutup:

– Bolýa – diýip razy boldy, – Maşynyma gaýrat et diýerin.

* * *

Güýz gününiň salkyn säheri ýük ulagy bilen guma barýan Geldi garsak bir zatlary ýadyna saljak bolup azara galýardy. Onuň gapdalynda oturan Rüstem täjik sakal basan ýüzünden syrygýan der damjalaryny süpürip ýetişenokdy. Alaňlaryň arasy bilen egrem-egrem bolup uzaýan sähra ýolundan gözünü aýrman ulagyny haýdap oturan Geldi garsak:

– Biz-ä bu epgekli çölören içinde gander bolup gitmeli Meret dürrek bolsa hezil edip öýünde, kondisioneriň astynda ýatmaly-diýip, agzyny gyşartdy.

Rüstem täjik gapdalyna garaman:

– Merediň hem bu işde bitiren hyzmaty az däl-diýdi. – Her kim öz etmeli işini bilmeli.

– Siz bir zat aýtsaňyz dogry ýaly bolaýýar-aý-diýip, Geldi garsak öň bir ýerde eşiden sözünü aýdyp gördü.

Rüstem täjik ýüzüniň ýarsyny ýapyp duran gara sakalyny sypalap oturşyna Geldi garsaga hiç zat diýip jogap bermedi. Emma onuň aýdan sözleri hakynda uzak oýlandy. «Dogrudanam biziň öz edeýän işimizi gowy bilyänimiz gowy, emma aslynda bu iş gowy işmi?!».

Ol maşyny dolandyryp oturan Geldi garsagyň «Rüstem, yzdan gelýän «Hantere» seret, saklan diýip swedini migayt edýä, komitetlermi, mentlermi bular» diýip howpurgap aýdan sözlerine özüne geldi.

Maşynyň arka tarapy görkezýän aýnasyndan ala tozan turuzyp yetip gelýän «Hanter» kysymly ulagy biraz synlap Rüstem täjik Geldi garsaga «Sakla maşyny» diýip buýruk berdi. Geldi garsak ulagyň badyny gowşatman onuň ýüzüne garady, Rüstem täjik «Sakla-sakla» diýip kesgin aýtdy. Geldi garsak geplemän maşyny saklady.

«Hanter» kysymly ulag edil olaryň arkasında direnip saklandy. Rüstem täjik olardan öň böküp düşüp, «Hantere» tarap howlukmaç ýöredi. Baş minut ýaly gorkunç ulagyň içindäkiler bilen bir

zatlar gepleşip oturangoň Rüstem täjik olar bilen sagbollaşyp, öz ýük ulaglaryna garşıy howlukman gaýtdy. Gelýärkä «Howa gyzýar-aý...» diýip içini gepläp, hyrcyny dışledi.

Ol gelip münenden soň, Geldi garsak ulagy otlady-da it ýylgyrşyny edip, «Täjik, gorkanyň gut bolsun! – diýdi. - Doganyň depeläýinler näme diýdiler?»

Rüstem täjik bir däne çilim alyp otlandy:
– Meret dürrege salam aýtdylar.

* * *

Meret dürrek myhmanlary ugradyp durşuna «Beh, kirt-t etseň kireý, part-t etseň para» diýleni boldy, sähel gymyldasaň görüp durlar-aý» diýip, başyny ýaýkady. «Hemme seni iýjek garaz, artykmaç hereket etdirjek däller-dä».

Daşarda golaýlap gelýän ýuk ulagynyň güňleç sesi eşidilip başlady. Meret dürrek hokgasyny gowaldaň geýip daşary ýoneldi. Howlynyň öňüne gelip saklanan bolsada entegem hyzyldap seslenip duran ýuk ulagy görüp göwnühoş ýyljyraklady. Ulagynyň öň tigirlerini depişdirip barlan bolup ýören Geldi garsak:

– Meredaga sag-aman otyrmyň-diýip suwumsyz dillendi.- Bizem geldik aldyrman-ýoldurman.

Ulagyň saýasynda ýüzünü sortduryp oturan Rüstem täjik aram-aram elindäki çilimden sorup tüsseleyärdi. Oňa gözü düşende Meretdürregiň nämüçindir keýpi gaçdy. Ol Rüstemiň gapdalyna gelip çommalyp otyrды:

– Hä, Rüstembaý näme ýüzüň salyk? Gysynma, hemmesi gowy.

Rüstem täjik barmaklarynyň arasyndaky çülimi bäs-alty ädim uzaga pitikläp goýberdi-de:

– Gün guşluga galyberende goňsy edaranyňklara sataşdyk – diýdi.- Ak alaňdan geçäýen ýerimizde saklanyp habarlaşdyk. Menem olary seň ýanyňa ugratdym.

Meret dürrek:

– Hawa, geldiler – diýdi. – Olaryň geljeklerini bilýärdim. Ýone hemişeki ýaly siziň ýanyňza barmanam-a gelip bilýärdiler. Çöreklerini halallap iýdiklerimikä ýa bu etdikleri?

* * *

– Al, indi oglanlar keýp çekip oturmaly biz şu gije!

Geldi garsak garnyny sypalap:

– Meret kaka, sen maladesaý – diýdi.

Meret dürrek göwnihoş ýylgyrdy:

– Düýn Otuz pyşsyk zapovednikden ýekegapan atyp alypdyr, bir buduny taşlap gitdi.

Şatlyk garry ýeňillik bilen ýerinden turup:

– Mangaly taýýarlabereýin-diýdi.

Geldi garsak:

– Erkek gördüm babam seni- diýip, bir gyrada oturan Rüstem täjige seretdi. Rüstem täjik sesini çykarmış goňşy howla seredýärdi. Meret dürrek:

– Rüstem, näme keýpiň ýok?-diýip ýüzlendi-Hemme zat normalmy?

Rüstem täjik yüzünü göwünli-göwünsiz oňa öwrüp:

– Hawa, hemme zat plandakydanam gowy barýar-diýdi. Meret dürrek içinden: «Senjagaz täjik sen bar-a... Seniň lakamyň täjikdir, emma meň ýaly keçetelpek türkmensiň, ýöne saňa hakymy iýdirmelerin-diýip hyrçyny dışledi.- Bolduň meň başyma pæk ýurek, meň ýetim goňşyma ýüregiňi awadan bolýaňmy, hahaý eşseg-eý, seniň her dörlü oýnuň bar-ow, ojagaş dul galan gelne göz gyzdyryp oturma, özüm bir zat ederin».

Mazaly iýlip-içilenden soňra pul goýup kart oýnamagy teklip etdiler.

Rüstem olaryň şowhunyna goşulyp bilmədi. Elindäki kartlaryny göwünli-göwünsiz orta oklap oturşyna bu oýunda deň-duşlaryny utýandygyna hem üns berip, guwanyp bilmədi. Soňra ýerinden turup, gapa ýoneldi. Geldi garsak onuň yzyndan:

– Kän eglenme, Rüstem – diýip gygyrdy. – Häzir bir gyzykly zat gürrüň berjek.

Rüstem oňa «Bir zat diýýäňmi» hem diýmän çykyp gitdi. Naz-nygmatly saçagyň bir gyrasynda lokurdadyp suwçılım çekip ýatan Meret dürrek Rüstem täjigiň çykyp gidenini gözastyndan synlap otyrdy. Göwnüne bolmasa meslekdeşi şu wagt goňşy gelniň gujagyna girip barýan ýaly duýuldy. Ýa-da eýýäm etjegini etdimikä. Onuň göz öňüne edil şu wagt Rüstem täjik hars urup,

owadan gelniň içki eşiklerini çykaryp, bir işler etjek bolýan ýalydy. Zöwwe ýerinden galan Meret dürrek daşky gapa howlukdy. Agşamyň sergin howasy birbada başyny aylady. Gözedürtme garaňky, gözleri tümlüge öwrenişmän bir salym doňup durdy. Töwerekden Rüsteme täjigi gözledi. «Haramzada, eýyäm bir ýere sümüpdir, haý ak geliniň ýanyna gidendir-ow».

Meret dürrek gözlerine ynanmadı. Goňsy gelniň uluja ogly bilen Rüsteme täjik edil ataly-ogul ýaly mesewaýy gürrüňleşip, çalaja tüsseläp duran maňšalyň gapdalynda otyrdylar.

– Rüsteme!

Rüsteme täjik başyny galdyryp, özünü çagyryp duran Meret dirrigi gördü.

– Rüsteme, bärlik gelip git!

Rüsteme goňsy oglanjya oturyber diýip, ýerinden turup, Meret dürregiň ýanyna ugradı. Meret dürrek ýüzünü garaldyp durşuna, garşysyna gelen Rüsteme täjige tersiräk bakyp:

– Rüsteme baý, men ýaňy saňa duýduraýmandyryp, goňsy gelne göz gyzdyryp ýörme, onuň çagalaryna hem hažyk-hužuk edip oturma-dıdyi.

Rüsteme täjik saklanyp bilmän gülüp goýberdi. Meret dürregiň çekgesi, dodaklary titir-titir edip gitdi.

– Täjik, gülen bolma-diýip gözlerini gyrp-gyrp edip sowukganlygyny saklajak bolýan Meret dürrek ýene bir zat aýtmaga synanyşdy. Emma Rüsteme täjik:

– Dürrek baý, dost-diýip, äpet elini onuň arryk egnine goýdy.- Goňsyň özüňe nesip etsin, sen goňsyňa hossarçylyk edýän bolsaň, ilki bilen çagalarynyň garnyny doýur, şondan soňrasy ol gelniň ýorganyna girmek hakda pikir et – diýip, birbada içki howruny çykardı.- Men seniň goňsy gelniňe seretmäge wagtymam ýok, niýetimem ýok, seretjek bolsam öz töweregimde hem tapylman duranok. Men diňe şol gelniň oguljygynyň seniň howlyňda, tüsseläp duran etli mangala seredip, agzyny suwardyp, tamşanyp duranyny görüp ýanyma çagyrdym. Soňam seniň däl özumiň gazanýan haram gazanjymdan oglanjya sadaka berdim. Alla kabul edermi, etmezmi ony hem bilemok.

Meret dürrek lal-jım bolup Rüsteme täjigi diňleýärdi. Rüsteme täjik bolsa aýtjagyny aýdypdy. Soňam elini salgap, yzyna gidip

galdy. Meret dürrek hem bosagada ağaç ýuwdan ýaly bolup durşuna, yzyna gitjeginem, asyl näme etjegini bilmän doňup galdy.

Biraz wagtdan soň içerdäkiler ala-wagyrdy bolup daşary çykdylar. Geldi garsak boýnuny gaşap durşuna:

– Meret aga, hany Akjagüllere çáý içmäge alyp gitjek diýip söz beripdiň, ýadyňdamy – diýip, dodagyny ýalady.

– Rüstembaýam alalyň onda.

Meret dürrek Geldi garsaga kineli seredip:

– Rüstem baý gidermikä biz bilen diýdi.

Rüstem bolaryň her hili bolup duruşlaryny biperwaý synlap durşuna:

– Rüstembaý gitmez- diýdi.- Goşuňyz abadan bolsun, men öýe barmaly, ertir uly agamyň belli günü.

Olar hiç zat diýmän Rüstem täjigiň yzyndan garap galdylar.

* * *

Ertir Rüstem täjik uly agasynyň sadakasynda Meretdürregiň maşyny ilerki hendege agdarylypdyr diýen habary eşitdi, Geldi garsak bilen Şatlyk garry şol ýerde jan beripdirler, Meretdürregiň bilioňurgasyna erbet zeper ýetipdir, ýagdaýy agyrmyş. Rüstem täjik böwrüni diňläp kän oturdy. «Be-e, Akjagüllere barýarkalar... Hawa-da gaty içgilidiler-dä... Ýöne menem bolmalydym-a olaryň arasynda... Geçen aşşam men keýpsizdim, ýok, keýpim gowudy»?..

Soňra onuň ýadyna maňšalyň başında goňsy oglanjyk bilen gürrüňleşip oturyşlary ýadyna düşüp ýylgyrdy. Oglanjygyň iýesi gelip dursa-da kebaply maňšala seretmejek bolşy, al iýäý diýip hödür edilende ýok öýde jigilerim hem bar diýip durşy göz öňünden geçdi. Soňra eline tutdurylan puly, nám üçin berilýänini bilmesede, kynlyk bilen alyp gidişini göz öňüne getiren Rüstem täjik «Ýa-da şol sadakam kabul bolaýdymka?» diýip oýlandy.

28.02.20.

Daşoguz-Garagaç obasy.